

Reisverslag Fietsreis Marokko

2014

Marokko heeft een oppervlakte van 446.550 km².

Er zijn ongeveer 35 miljoen inwoners (2014) bevolkingsdichtheid 78 inw./km².

'MAROKKO, fietsen tussen sneeuwtoppen en zandduinen'

Mijn totale afstand gefietst tijdens deze reis door Marokko is 1.802 kilometer, met een totaal hoogteverschil van 16.035 meter.

Fietsreis 2014 ~ MAROKKO

DE VOORBEREIDING

Bij nazicht van de planning voor mijn werk in 2014, zie ik enkel een periode in het voorjaar die voldoende vrije ruimte bevat voor een fietsreis in een land buiten Europa.

Nog steeds is het politiek klimaat in Egypte niet veilig genoeg, en samen met de gedachte dat ik toch ook wel eens de Arabische wereld wil zien, ben ik bij het land Marokko uitgekomen.

Het voorjaar, de perfecte periode om dit land per fiets te doorkruisen, vooral omdat ik zowat alle landschappen wil zien. Want er zijn niet alleen de geografisch grote verschillen binnen het land, maar ook de hiermee gepaard gaande verschillende klimaatzones. In volgorde van noord naar zuid, kom je eerst in een mediterraan klimaat, waar het tijdens de zomer veel te warm is van zodra je de kuststreek verlaat. Daarna komt het Atlas gebergte met het echte bergklimaat, hier kan het dus vrij koud zijn in de winter van zodra je de 2.000 meter hoogte nadert. En als derde zone komt dan het woestijnklimaat, want voorbij het gebergte sta je al direct met de voeten in het zand van de Sahara.

Luxe zoek ik zelden of nooit op reis, want dit beperkt de kans om het leven van de lokale bevolking mee te maken, meer nog, in bepaalde gebieden en dorpen of stadjes waar ik zou willen overnachten zal die luxe gewoonweg niet te vinden zijn veronderstel ik. De meeste van mijn stopplaatsen buiten de grote steden zullen niet vaak toeristen op bezoek krijgen, zodat de accommodatie daar dan ook niet op afgestemd is.

Marokko heeft sinds lang grote invloed ondergaan van verschillende beschavingen, waarvan elk van hen sporen achtergelaten heeft, maar ook een land deed ontstaan met een heel rijk historisch erfgoed.

De Marokkaanse keuken is hier een mooi voorbeeld van, het is een mengeling van invloeden uit de Arabische, Afrikaanse, Berberse, Portugese, Spaanse, Moorse en Joodse keuken.

Het is een hoofdzakelijk Islamitisch land, waar ik als fietsreiziger geen problemen mee heb om dit overal te respecteren, wat niet wil zeggen dat ik er altijd mee akkoord ga. Dat respect is trouwens een vereiste om het voor mij zo belangrijk contact te hebben met eerst de Marokkaan en dan verder met de Berber en met de Toeareg. Hun officiële talen, het Arabisch en het Berber, worden voor mij wel moeilijker natuurlijk, maar ik ga ervan uit dat er toch door velen ook Frans gesproken wordt.

Misschien niet meer zo frequent van zodra ik over de cols in de Hoge Atlas fiets, want vanaf hier leven enkel nog de Berbers, die zelfs nog verschillende Berbertalen spreken. Maar hier verwacht ik dan toch wel heel gastvrije mensen, en uit ervaring weet ik dat er dan altijd gemakkelijk contact gelegd wordt ook al hebben we slechts weinig gemeenschappelijk verstaanbare woorden. De taal van de gastvrijheid is wel universeel, als je er voor open staat en niet bang bent van het cultuurverschil.

HET REISVERSLAG

Het was een dik uur fietsen van de luchthaven Mohammed V naar het centrum van Casablanca. Dit is dan ook de perfecte stad om de overgang van de Europese naar de Arabische wereld te maken. Het is een kuststad en tevens een haven met verregaande industriële ontwikkeling als gevolg. De mix van de verschillende culturen door de eeuwen heen heeft hier duidelijk een internationale stad en gemeenschap gevormd.

Het eerste hoofdstuk van deze reis wordt trouwens hoofdzakelijk gekenmerkt door de vele belangrijke steden, want na een dagje fietsen langs de kust van de Atlantische Oceaan kom ik in de hoofdstad Rabat. Deze vormt een soort dubbelstad met Salé aan de andere kant van de rivier. Rabat, het is de huidige koningsstad met Mohammed VI als derde koning van Marokko.

Vervolgens fiets ik dan naar de oude koningssteden Meknès en Fez, met in de buurt ook nog eens de resten van de Romeinse nederzetting Volubilis, trouwens de enige overblijfselen in Marokko van het toenmalige Romeinse rijk.

Kenmerkend voor deze steden is telkens de Medina, het oude ommuurde stadscentrum, dat ook nog goed bewaard gebleven is en nog veel van de originele sfeer uitstraalt. Het is nog steeds het centrum van de dagelijkse handel, er worden zowat alle waren aangeboden die de Marokkaan gebruikt, maar ook deze die op de toerist gericht zijn.

De meest typische Medina's vindt je in Meknès en Fez, waarbij de eerste iets meer gestructureerd lijkt dan de tweede, maar beide zijn gewoon een wirwar van kleine smalle straatjes die alle richtingen uitgaan en soms gewoon doodlopen. Het is een feit dat je er heel gemakkelijk in wandelt, maar de juiste weg vinden om er weer uit te geraken is niet zo eenvoudig. En dat kan ik beamen, want in Meknès kwam ik zelfs driemaal op hetzelfde pleintje uit, alhoewel ik dacht de juiste richting gevonden te hebben om naar mijn hotel terug te gaan. In Fez was het nog veel erger, want hier kwam ik totaal de andere kant van de stad weer uit de Medina, alhoewel ik verwacht had dat het dicht bij mijn startpunt zou geweest zijn.

Ondanks het feit dat elke Medina bijna een doolhof is, kan je er toch niet omheen. Hier is het kloppend hart van elke historische stad en de sfeer moet je echt wel eens opsnuiven, daar loopt het dagelijks leven en het commerciële toerisme gewoon door mekaar. Er is echt wel alles te koop, van een simpele maaltijd aan een kraampje, zoete gebakjes, een thee of een koffie tot leder, koper of keramiek en nog meer artisanale producten zoals kleurrijke stoffen of tapijten.

In het tweede luik van deze reis krijg ik een totaal ander landschap en fietsparcours voorgeschoteld; eerst nog langzaam aan door het gebergte van de Midden Atlas, maar daarna komt het echte klimwerk over de cols van de Hoge Atlas.

In het begin van de beklimming is er een "barrière de neige" en die is geopend, dus dat ziet er goed uit om te fietsen naar het meer Sidi Ali, mijn geplande overnachtingplaats voor vandaag, hier is geen dorp maar er zou wel een hotel zijn.

In mijn planning had ik twee dagen reserve voorzien om tijdens een eventuele zandstorm binnen te blijven, en men had me verwittigd, bij een zandstorm kom je best niet onbeschermd buiten want het kan levensgevaarlijk zijn.

Het draait echter totaal anders uit, de eerste van die dagen had ik al nodig voor een sneeuwstorm, al even erg als een zandstorm. Met de sneeuw zo licht en de wind zo hard, het was bijna horizontaal sneeuwen, niemand komt hier buiten die dag, dus verder fietsen kan ik nu wel vergeten.

In het hoogste deel van de Midden Atlas, trouwens al boven de 2.000 meter, fietste ik het laatste half uurtje dan toch onverwacht door een sneeuwbus tot aan het meer. En er was hier inderdaad wel een hotel, een leuk hotelletje met een sympathieke gastvrouw en een gezellig restaurantje, maar ik was er wel de enige klant die dag.

Ik had er nog een flinke wandeling rond het meer gepland, maar dat was buiten de weergoden gerekend, want in de namiddag kwam er dan echter een hevige sneeuwstorm opsteken, en die was de volgende ochtend zelfs nog niet uitgeraasd. 's Morgens was alles wit bedekt, de volgende bergpas op mijn route was zelfs gesloten, er zat niets anders op dan nog een dagje langer in mijn hotel te blijven.

In de late namiddag stopte het met sneeuwen en in de vooravond kwamen de lokale sneeuwruimers de weg weer vrijmaken, een goede zaak voor het vervolg van mijn reis de volgende dag.

Gelukkig werd ik hier als gast goed opgevangen en heb het me geen moment beklagd dat ik een extra rustdag moest inlassen. Alhoewel luxe hier ver te zoeken was, de gastvrijheid vangt alles op en maakt mijn verblijf onvergetelijk. De storm was echter zo hard, dat het hier gewoon dwars door alle ramen en deuren waaide, centrale verwarming was hier niet voorzien.

Hier herontdekte ik dan een paar vergeten zaken uit mijn kindertijd: in een ijskoude kamer met koude voetjes onder de dekens kruipen en jezelf weer opwarmen, maar je neus blijft koud. Dat begrijpen de meeste mensen bij ons niet meer, de jongeren hebben dit zelfs nooit gekend. En dan is er ook nog de gezelligheid van samen met de lokale mensen rond de haard te zitten, zonder radio of TV, maar wel een avond die me veel bijgebracht heeft over het leven van de Berbers hier.

Bij het fietsen de volgende dag, valt het me wel op hoe verlaten dit gebergte eigenlijk wel is, het wordt hier ook steeds maar droger en bijna onvruchtbaar. Naast een enkele steenbakkerij zijn er alleen nog herders met geiten en schapen te zien.

Dit is de wereld van de Berbers, ze wonen in zeer primitieve dorpjes, waar de huizen nog gebouwd zijn met modder en stro. Het regent hier trouwens toch zelden, dus de huizen zakken dan ook niet in mekaar door vochtigheid, maar toch dient men na een paar jaar de buitenkant te restaureren, of alles brokkelt af door de droogte en raakt snel in verval.

De gemiddelde toerist rijdt hier gewoon even door, zelden stopt men, want er is zo weinig te zien ... denkt men. Als fietser ligt dit heel anders, je hoeft niet te stoppen, erdoor fietsen kan je niet zonder tegengehouden te worden door een vriendelijke oude man of door een paar kinderen die hier zelden contact hebben met buitenlanders. Ook hier is de taal geen probleem, naast hun moedertaal Arabisch en verder in de bergen een Berbertaal, zijn er voldoende mensen die ook nog Frans spreken.

Heel anders is dan het derde soort landschap dat ik onder de wielen geschoven krijg: de woestijn, want eens het gebergte met de besneeuwde toppen achter mij ligt, zie ik hoofdzakelijk nog stenen en zand.

Langs een lokale verbindingsweg, ver van de hoofdwegen is het een flink stuk fietsen over een onverharde piste. Er is weinig verkeer, gewone auto's, minibussen en bussen komen er niet door. Hier kom ik dan op een uitzichtpunt bij een 4x4 aangedreven jeep "vierwielaandrijving" uitgerust met alle "toeters en bellen" voor de woestijn. De twee stoere binken worden precies kaboutertjes als ze mij met de 2x2 aangedreven fiets "2 wielen en 2 benen" hetzelfde parcours zien rijden. Hun fantasierijke verhalen voor thuis zie ik als een luchtkasteel in mekaar zakken, zoiets hadden ze niet verwacht. We hebben dan gewoon dezelfde weg verder gevolgd tot aan de zandvlakte, waar geen van beide nog verder kon.

Hier kom ik bij een hoogtepunt van deze reis: de mooie zandduinen Erg Chebbi van Merzouga in de Sahara, dicht bij de grens met Algerije.

Woestijn, het heeft me sinds die eerste ervaring in de Punjab, niet meer losgelaten. Het blijft uniek, en als je dat zelf niet ervaren hebt, is het moeilijk te begrijpen hoe "het bijna niets" toch zo fascinerend kan zijn. Trouwens geen enkele van de woestijnen die ik tot nu toe gezien

heb, zijn vergelijkbaar. Hier is het zand de hoofdspeler, een grote zandvlakte geel gekleurd, maar ook de zandduinen bruin gekleurd, en vooral de kleurschakeringen die ontstaan bij zonsondergang en zonsopkomst zijn onvergetelijk. In andere woestijnen waren de stenen en rotsformaties de hoofdspeler zoals in Atacama, of de rode kleur zoals in het centrale deel van Australië.

Vanaf hier is het zowat een weekje fietsen door de Sahara, gewoon van oase naar oase, waar telkens toch wel voor deze streek een belangrijke stad gegroeid is. Hier volg ik grotendeels de Kasbah-route, en inderdaad er zijn onderweg zowel verlaten en vervallen Kasbah's als nog bewoonde Kasbah's te zien. Dit zijn eigenlijk de Marokkaanse kastelen, maar ze zijn ook wel in dezelfde grondstoffen gebouwd als alle andere huizen, modder en stro. Het grote verschil is hier wel het interieur, deze die nog bewoond of onderhouden worden zijn dikwijls meer dan de moeite waard om te bezoeken. Zowel de bouwstijl als de afwerking binnenin zijn typerend voor deze kunst van de Berbers.

Een extraatje krijg ik dan nog in de stad Ouarzazate, waar meerdere grote filmstudio's gevestigd zijn, dit wordt ook wel eens het "Hollywood van Marokko" genoemd. Het is hier inderdaad een uniek gebied om telkens uiteenlopende films op te nemen, enorm uitgestrekt waar de specifieke decors gebouwd worden, maar ook heel dicht bij de besneeuwde bergen en aan de andere kant al even dicht bij de uitgestrekte woestijn, met nog een groot meer in de buurt.

Ik heb er eentje bezocht, de Atlas Corporation Studios, de grootse filmstudio ter wereld, waar heel wat kaskrakers ingeblikt werden. Om er maar enkele te noemen : The Last Temptation of Christ, The Jewel of the Nile, Gladiator, Astérix et Obélix, ... en nog vele andere.

Het is voor veel inwoners van de stad een bron van inkomen, want het opbouwen van sommige decors bezorgt maanden werk aan tientallen lokale vakmensen. Er is ook het luxe hotel "Oscar" voor de acteurs en medewerkers van de film, die bij belangrijke opnames de hele stad op stelten zet. Maar ook het toeristisch deel dat hierdoor ontstaan is mag niet onderschat worden.

Nu komt nog een vervolg aan het tweede luik van de reis, want om mijn eindbestemming te bereiken moet ik terug het hooggebergte over. Ja, met de Tizi-n-Tichka, een col van 2.260 meter, ligt zelfs de hoogste bergpas van Noord-Afrika op mijn fietsroute. Lastig is het wel, maar bij dergelijk mooi landschap voel ik dat zelfs niet, de natuur en het gevoel van deze unieke ervaring overheerst alles.

Het Atlasgebergte is hier werkelijk op zijn mooist, met steeds wisselende kleuren van de rotsen, prachtige vergezichten in het dorre landschap, maar ook de mooie valleien met hier en daar een "palmeraie" of een oase en een dorpje, die dan een hoogtepunt is van gastvrijheid en je terugbrengt tot de basisbehoeften van het leven, maar waar je ook nog het eenvoudig gelukkig zijn kan ontdekken.

De laatste dagen in Marokko ben ik dan opnieuw in een koningsstad, want ik verblijf nog een paar dagen in Marrakech. Hier fiets ik dan mijn laatste kilometers naar de luchthaven Menara, een prachtig gebouw opgetrokken in een gewaagde architectuur, maar passend bij de Marokkaanse

bouwstijl.

Marrakech, dat is een bijzondere stad, toeristisch heel belangrijk maar toch hangt overal ook nog de lokale sfeer. Het centrale plein Djeema el Fna, zeer populair bij zowel Marokkaanse als buitenlandse toeristen. Reeds van 's morgens vroeg is er allerlei activiteit met marktjes, later komt er veel volksvermaak zoals de slangenbezweerders, verschillende acrobaten, maar ook de stalletjes met vers geperst appelsiensap, ter plaatse klaargemaakte escargots, lokale producten zoals dadels, vijgen en noten, en naar de avond toe wordt het een echt openluchrestaurant, met honderden zitplaatsen aan de verschillende eettentjes.

Zo reizen is wel even lastig als werken, maar toch voor velen een onbekend deel van het leven. De dagindeling is helemaal anders dan thuis, de omstandigheden en lokale gebruiken bepalen hier alles en tijd is zelfs niet belangrijk meer.

Per fiets op reis ervaar je inderdaad een land veel intenser, je ziet veel meer, maar het blijft niet alleen bij meer zien, ook meer voelen en meer ruiken. En in Marokko was dit nog extremer dan bij mijn vorige reizen.

Zien: de historische Medina's in de steden zoals Casablanca, Rabat, Salé, Menknès, Fez, Marrakech, ..., met tussen deze steden telkens het gewone plattelandsleven, hoofdzakelijk landbouw en fruitteelt.

Het gebergte van de Midden Atlas met hier en daar kleine Berberdorpjes en het hooggebergte van de Hoge Atlas met links en rechts besneeuwde toppen hoger dan 3.000 meter.

Het grote contrast, nog maar pas de bergen voorbij en ik fiets aan de rand van de Sahara, met zand, droogte, warmte en het nog primitievere leven van de Berberbevolking, de Toearegs en de Nomaden.

Ruiken: het ganse land door, zowel in de steden als in de kleinste dorpjes zijn er cafés en theehuizen. Koffie is hier echt wel straf spul met een heerlijke geur. Thee is overal muntthee met de frisse geur van verse munt.

Op de marktjes vindt je overal standjes met kruiden, die alle een andere geur verspreiden. Deze komen dan bij elke maaltijd terug, wat je ook besteld, de geur en smaak van kruiden is nooit ver weg. Specifiek zijn hun mengelingen 5-kruiden en 7-kruiden, maar het speciaalst is hun "Ras al Hanout" waarin soms tot 30 verschillende kruiden vermengd zijn.

Voelen: het lenteweertje in de eerste week tijdens het fietsen van Casablanca naar het Atlasgebergte. Wat hier al vlug omslaat in een winterweertje en al veel frisser met nog sneeuw van zodra ik boven de 2.000 meter fiets. Dan slechts een paar fietsdagen verder, de woestijn met meer dan een zomerweertje, in april had ik al temperaturen tot 35°C.

De bevolking in het hele land is hoofdzakelijk Moslim, wat een bepalende factor is in het dagelijks leven van de Marokkaan. Soms kan ik het zelfs niet begrijpen hoe een religie de mens zo in haar macht kan krijgen. Midden tijdens de maaltijd van tafel weggaan, een matje vragen aan de ober en Allah aanbidden in een hoekje van het restaurant, of een busje dat stopt en de chauffeur ontrolt zijn matje gewoon langs de berm van de weg naast de bus, ..., de boer waar ik

overnacht die om 4 uur 's morgens opstaat om luidop te bidden en hiermee alle huisgenoten wakker maakt, ..., dagelijks zie ik van die verregaande taferelen.

De jonge mensen lopen er al iets vrolijker gekleed bij, maar toch zijn er overal nog zwart gesluerde vrouwen in het straatbeeld, zelfs nog veel met nikab en boerka, wat toch niet altijd uit vrije wil is heb ik begrepen. Want met sommige jongeren kan je ook al open en eerlijk spreken over deze toestanden, vooral zij die hogere studies doen hebben dikwijls een andere kijk op hun toekomst. Maar toch letten ze wel op, want de maatschappij en hun nabije omgeving controleert alles, men wordt er al vlug terechtgewezen als je van de ingeburgerde paden afwijkt. Maar was dat hier 100 jaar geleden in het Christendom ook niet zo ?

Bij ons heeft ieder dorp een kerk in het centrum, maar hier staan meerdere moskeeën in de verschillende wijken van de stad, in grote steden zie je gemakkelijk een tiental minaretten boven de huizen uittorenen.

Maar opnieuw valt het me op dat de Islamitische kunst ook hier heel mooie gebouwen opgetrokken heeft. Heel subliem afgewerkt met verfijnd houtsnijwerk en pleisterwerk, met prachtige decors in keramiek en heel veel verschillende mozaïeken.

Het grootste minpunt van deze reis is dat ik terug een land gezien heb waar de vrouw over het algemeen geen waarde en weinig rechten heeft in deze Islamitische maatschappij. Maar er zijn nog veel ergere zaken aan de hand in deze onaanvaardbaar gesloten mannenwereld, soms tot schande van de mensheid, pure zelfbescherming van de man die dikwijls uitmondt in discriminatie van de vrouw.

Opvallend is wel dat veel van de regels waaraan vrouwen gebonden zijn zelden uit de Koran komen, maar grotendeels door de mannen gecreëerd werden, die dit dan natuurlijk zolang mogelijk willen in stand houden.

Toch zijn er een paar lichtpuntjes in deze materie, zoals hier en daar een "Coöperative Féminine" die opgericht wordt om vrouwen aan een inkomen te helpen, ze maken er producten zoals honing in Meknès, geitenkaas in Skoura, ..., er komen er nog steeds bij. Maar ook de meisjes die universitaire studies doen durven de rechten van de vrouw al eens bespreken en proberen te verbeteren door zelfstandiger te worden en zich minder te laten beïnvloeden door wat hun mannenmaatschappij gewoon is.

Globaal gezien is het land toch wel een echt paradijs voor iemand die van afwisseling houdt. De grootsheid van hun "Koningssteden" met een enorme historische waarde, de onherbergzaamheid van het "Hoge Atlas gebergte" met de besneeuwde toppen en zoveel mooie natuurbeelden, de verrassende valleien met oases en palmbomen, de eenzaamheid van de "Sahara woestijn" met toch zoveel schoonheid.

En dit per fiets allemaal aan den lijve ondervinden geeft nog een extra dimensie aan zo'n reis, sportief gezien een hele prestatie. Maar ook al deze verschillende natuurelementen ondergaan doet je nog eens meer beseffen dat je midden in een fantastisch avontuur terechtgekomen bent.

Zonder mijn jarenlange ervaring zou dit misschien wel kunnen tegenvallen, het is belangrijk jezelf en je wensen goed te kennen, maar ook je mogelijkheden goed in te schatten en je eisen als toerist niet te hoog leggen. Veel willen zien van zowel de natuur als van het lokale leven is dan wel belangrijk, maar enkel haalbaar na een grondige voorbereiding met respect voor de andere cultuur.

Het leunt dichterbij een ontdekkingsstocht dan bij een rustige vakantie, hier was ik geen echte vakantiegast of toerist, maar veeleer een fietsreiziger met af en toe enkel de basiselementen om te leven.

Meer afwisseling kan een reis bijna niet bieden, de grootste verschillen binnen kleine afstand in één land. Van warm, koud en heet, van vlakke, gebergte en woestijn, van bijna Westerse steden tot het harde leven in de Berberdorpjes en bij de kleine Nomadenfamilies in de Hoge Atlas.

Souvenirs kopen was hier weer niet aan de orde, de beste herinneringen bewaar ik in mijn hoofd en voor een deel ook in mijn fotoalbum en in mijn reisverslag. Ik leer hiermee opnieuw veel bij, waarden die invloed hebben op mijn dagelijks leven en draag veel van deze ervaringen nog jarenlang mee.